

УДК 378.147

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Болдовський В. М., к.т.н., доцент, b-w-n@ukr.net
Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
Болдовська К. П., к.е.н., доцент, b-e-p@ukr.net
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Механізми дуального навчання стають все більш популярними в системі вищої освіти, оскільки вони сприяють зближенню теоретичного навчання з практичним досвідом у професійній підготовці здобувачів. Основна ідея полягає в тому, щоб студенти отримували як теоретичні знання у закладах вищої освіти (ЗВО), так і набували практичний досвід на робочих місцях у реальних умовах виробництва чи обслуговування. Тобто дуальна освіта відрізняється від традиційної моделі навчання більшою акцентуацією на практичному виробничому навчанні та активній взаємодії з підприємствами й іншими організаціями, що дозволяє здобувачам отримати важливий досвід роботи та ознайомитися з реальними вимогами ринку праці.

Сучасні програми дуальної освіти часто адаптовані до потреб конкретної галузі або підприємства, що дозволяє студентам отримати спеціалізовану підготовку згідно з їхніми інтересами і потребами, набути практичних навичок і вмінь, необхідних для конкретної професії. Також програми дуальної освіти часто включають підтримку кар'єрного розвитку, таку як практика з пошуку роботи, розвиток навичок спілкування і ведення співбесід, що допомагає здобувачам по закінченні навчання знаходити роботу відповідно до їхніх навичок і інтересів.

Серед механізмів, які використовуються для реалізації дуального навчання в системі вищої освіти, найбільш поширеними є:

– партнерство з підприємствами – партнерські угоди ЗВО з підприємствами для надання здобувачам можливостей стажування або працевлаштування на підприємствах у процесі навчання;

– освітні онлайн-курси з використанням сучасних технологій – курси, які поєднують теоретичні знання з використанням сучасних

технологій, що широко використовуються в реальних виробничих умовах;

– професійні програми з практичним навчанням – спеціалізовані програми, які включають практичне навчання, таке як стажування, практикум, лабораторні роботи тощо;

– менторство – надання студентам можливості отримувати менторство та керівництво від професіоналів у вибраній галузі;

– залучення студентів до дослідницької роботи – участь у дослідницьких проектах та розв'язанні реальних проблем у співпраці з підприємствами;

– практичне навчання в інтерактивних форматах – використання симуляційних ігор, віртуальних тренажерів, інтерактивних платформ тощо, для набуття практичного досвіду.

Механізми дуальної освіти, яка комбінує навчання в академічному середовищі з практичним навчанням на робочому місці, мають свої переваги і недоліки (таблиця 1).

Таблиця 1 – Переваги і недоліки основних механізмів реалізації дуального навчання у ЗВО

Механізм дуальної освіти	Переваги	Недоліки
Партнерство з підприємствами	<ul style="list-style-type: none"> - практичний досвід у реальному виробничому середовищі; - зв'язок з ринком праці; - можливість працевлаштування; - професійні контакти. 	<ul style="list-style-type: none"> - нерівномірність досвіду, що набувається; - відсутність оплати; - обмежені можливості для дослідницької роботи; - обмежена кількість місць.
Онлайн-курси	<ul style="list-style-type: none"> - актуальність, відповідність сучасним вимогам і тенденціям у галузі; - практичні навички використання сучасних технологій в галузі; - інтерактивність; - гнучкість і доступність. 	<ul style="list-style-type: none"> - технічні проблеми і перешкоди; - складність для навчання здобувачів з недостатніми цифровими компетентностями; - потреба в постійному оновленні контенту; - відсутність особистого контакту.
Професійні програми з практичним навчанням	<ul style="list-style-type: none"> - практичний досвід в обраній галузі; - набуття навичок і вмінь; - підготовка до реальних ситуацій і викликів; - зв'язок з робочими місцями. 	<ul style="list-style-type: none"> - обмежена кількість місць; - відсутність оплати; - нестача досвідчених наставників; - неоднорідність досвіду, що набувається.

Механізм дуальної освіти	Переваги	Недоліки
Менторство	<ul style="list-style-type: none"> - особисте (індивідуальне) керівництво і підтримка; - передача досвіду і знань; - розвиток мережі контактів; - мотивація і підтримка самодисципліни. 	<ul style="list-style-type: none"> - неоднорідність досвіду менторів; - часові обмеження менторів; - нестабільність менторських пар; - можлива залежність від ментора, обмеження власного розвитку здобувача.
Залучення здобувачів до дослідницької роботи	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток критичного мислення й аналітичних навичок; - практичний досвід; - підготовка до наукової кар'єри; - менторство і наукове керівництво; - професійне й особистісне зростання. 	<ul style="list-style-type: none"> - обмеженість ресурсів; - часові обмеження; - можливість неуспіху, розчарування; - нестабільність і непередбачуваність результатів.
Практичне навчання в інтерактивних форматах	<ul style="list-style-type: none"> - безпечне для здоров'я і життя середовище; - реалістичність. - можливість відтворення різних сценаріїв; - гнучкість і доступність. 	<ul style="list-style-type: none"> - обмеженість реалізації деяких навичок; - відсутність міжособистісної взаємодії; - висока вартість інфраструктури; - потреба в технічних навичках.

Загалом, механізми реалізації дуального навчання у ЗВО сприяють більш ефективній підготовці здобувачів до майбутньої професійної діяльності, оскільки забезпечують зближення теорії з практикою, що підвищує конкурентоспроможність випускників на ринку праці, оскільки вони вже мають певний досвід і компетенції, необхідні для вирішення реальних завдань у своїй галузі. І хоча дуальна освіта має свої недоліки, вона продовжує набирати популярність у багатьох країнах як ефективний спосіб підготовки здобувачів до професійного життя.

Отже, дуальна освіта у ЗВО має значний потенціал для забезпечення високоякісної підготовки здобувачів до професійної діяльності та сприяння розвитку економіки і суспільства в цілому.